

Den rapporterande

Fritänkaren

Nr. 291 Januari 2021

Tjugonionde årgångens andra nummer

Innehåll :

Det fria ordet	2
Obehagliga Coronafakta	2
Bhagavad-Gita, Jobs bok, Lao-Tse och Aldous Huxley	3
Ahasverus annaler, del 201: <i>Adelsmannen</i>	7
André Previns självbiografi (" <i>No Minor Chords</i> ")	11
Andra lästa böcker (<i>Claes Hedberg, Thomas Goodrich och Dan Brown</i>)	12
Några minnesvärda filmer (" <i>Appassionata</i> " bland andra)	16
Några milstenar, januari 2001	21

Fritänkaren, som utkommit med 290 nummer sedan 1992 i både pappersform och på nätet, har aldrig sökt eller undfått något statligt eller kommunalt stöd eller bidrag för sin utgivning, ägnar sig mest åt litteratur, musik, film, politik, filosofi, religion och resor men även åt annat. Den är inte på något sätt anknuten eller ansluten till någon ideologi eller åskådning av vad slag det vara månne, utan tar tvärtom avstånd från varje institution som kräver okritisk underkastelse, och är helt oberoende humanistisk.

Den har aldrig haft någon sponsor. Samtliga tidigare nummer finns tillgängliga på Wordpress: <https://clanciai.wordpress.com/fritankaren/>

Beteckningen *Fritänkare* är ursprungligen tysk och står för person som i religiösa och ideologiska frågor inte erkänner någon auktoritet och därför är kritisk och avståndstagande mot alla religiösa och ideologiska institutioner och framför allt deras eventuella dogmatik.

Redaktion : C. Lanciai, Ankargatan 2 A, 414 61 Göteborg, tel. 031-247887.

Donationer mottages med tacksamhet.

Bankkonto: 6682-338 254 102 (Handelsbanken, "Fritänkaren", C. Lanciai)
eller Göteborgs Skrivarsällskaps plusgirokonto, pg 35 86 46 – 8

Glöm inte att ange avsändare!!

Alternativt IBAN-nummer:

SE37 5000 0000 0500 7297 2165

Bic-code: ESSESESS

Redaktionsslut för detta nummer : 31.12.2020

Copyright © C. Lanciai med medarbetare

Det nästsenaste numret av Fritänkaren finns alltid tillgängligt på nätet jämte andra skrifter:

www.fritenkaren.se

e-post-adress : clanciai@yahoo.co.uk

Endast den digitala upplagan har färgillustrationer.

Det fria ordet

Ordet föddes fritt och har rätt till obegränsad frihet, vilket i själva verket är dess viktigaste existensvillkor. När ordet beläggs med tvång, när det utsätts för censur, när det tvingas till betalning och till prostitution, när det krävs betalning för, när författare bara skriver för pengar är ordet inte längre fritt utan anfrätt och nertyngt av osjälvständighetens bojar och måste det bli lidande och förlora sin övertygande kraft, ärlighet och hederlighet. *Fritänkaren* har aldrig skrivits för pengar, och dess digitala upplaga har alltid varit gratis och skall så förbli. Den invändningen har anförts, att om något är gratis vill ingen köpa det och vill ingen ha det, medan ju dyrare något är, desto större blir dess attraktionskraft. Ju högre pris på prostitutionen, desto rikare kunder. Inget förlag ville någonsin publicera något av vad denna penna skrivit, och den enda refuseringsmotivation som någonsin mottagits var, att "detta är inte säljbart". Det visade sig, när två diktsamlingar publicerades på egen kostnad, att det enda det förlaget var intresserat av var att mjölka fram mera pengar, och när dessa tog slut avbröt förlaget kontakten. Innehållsmässig och litterär kvalitet betydde alltså ingenting, medan det enda som betydde något var möjligheten till profit. Är det då så konstigt att den skrivande pennan blivit höggradigt allergisk mot allt vad pengar heter genom ett ständigt tilltagande, berättigat och faktiskt genom erfarenhet påtvingat förakt för penningförvärvandets själviska och materialistiska krasshet?

Alla skrifter skapade genom denna penna finns tillgängliga gratis på nätet; då förlagen alltid skitit i oss kan vi inte annat än skita i förlagen, medan gratispubliceringen kanske med tiden kan lära den förtjänstberoende krassa etablerade förlagsverksamheten något. Vår tids kriterium för litteratur är tydligen säljbarhet, i synnerhet i vårt land med världens högsta litterära pris.

Obehagliga Coronafakta

Över 80% av alla döda i Covid19 i Sverige är över 70 år. De har kanske avlidit med C-19 men absolut inte av C-19. De har i snitt haft 3-5 allvarliga åkommor vid fränfallet.

Under de sista fem åren 2015-19 avled i stort sett lika många per år i influensa som under 2020 'av' C-19.

PCR-testet är 89-94% otillförlitligt. Skaparen av testet har själv sagt att det inte är färdigutvecklat.

Flera obducenter har i Europa och Sverige obducerat hundratals påstådda fall av C-19 och ej kunnat påvisa C-19 över huvud taget.

8000 döda i Sverige av 10 miljoner är bara 0,8 promille. Dubbelt så många dör till exempel av tobak varje år, cirka 12-14000. Av de snart 300,000 som fått C-19 i Sverige (3%) har 292,000 tillfrisknat.

Tar man bort alla multisjuka +70-åringar blir antalet påstått avlidna av C-19 bara en tiondels promille av Sveriges tio miljoner.

I Portugal har högsta domstolen fastslagit att man inte kan ställa en Covid-19 diagnos på grundval av ett positivt PCR-test. I senaten i Berlin pågår sedan länge en diskussion om att förbjuda PCR-testet helt och hållet.

Ärligen avlider i Sverige sedan början av 90-talet c:a 90,000 personer, 250 per dag, 7500 i månaden av olika sjukdomar, främst hjärt- och kärlsjukdomar.

Under de senaste fem åren tillhör 70-80% av alla influensor familjen Corona. Covid-20 finns redan.

Uppgifterna är från SCB, FHM, Socialstyrelsen och andra sidor på nätet som är lätta att finna.

Bhagavad-Gita, Jobs bok, Lao-Tse och Aldous Huxley

Föredrag 20.12 för Cui Bono.

Bhagavad-Ghita kommer direkt av världens äldsta ännu levande religion och litteratur, den odaterbara Veda, vars upprinnelse är helt och hållet muntliga traditioner. Sannolikt upptecknades de äldsta Vedaböckerna ungefär samtidigt som de äldsta böckerna i Bibeln, Homeros och Lao-Tse, alltså omkring 600-700-talet före vår tideräkning. Bhagavad-Ghita kom till ungefär 500 år senare som en sorts komplement och äntligt fullkomnande av det omfattande Mahabharata-eposet, sannolikt med rötter i samma tid som Iliaden och Odysséen, alltså omkring 1100-talet före vår tideräkning.

Jag har aldrig träffat på någon som inte imponerats av Bhagavad-Ghita. I samtliga fall som jag känner till har boken blivit en permanent hörnsten i vederbörandes bibliotek och en inspirationsskrift att alltid återvända till vid behov. Själva konceptet är det mest dramatiska tänkbara: två klaner i släkt med varandra står uppställda inför den avgörande slutstriden, som måste bli en förintande uppgörelse, när Arjuna inför åsynen av alla sina släktingar som han måste ägna sig åt att döda grips av fullständigt naturliga skrumpel och samvetsqual inför en sådan övermänsklig uppgift. "Vad som helst, men låt mig slippa döda mina egna släktingar!" Varpå hans körsven, som råkar vara Krishna, uppenbarar för honom sin undervisning om livet och döden, plikten och idealismen i det ständiga umgänget med odödligheten eller det gudomliga.

Den enda invändning som föranleds av Bhagavad-Ghita är, att nästan varenda uttolkare av den velat förmedla *sin* tolkning av den, medan varje personlig tolkning av den måste avlägsna sig från originalet. Det är alltid bäst att hålla sig till originalet rakt upp och ner.

Alla tre böckerna, Bhagavad-Ghita, Jobs bok och Lao-Tse, består till största delen av upprepningar, deras kontenta skulle utan vidare kunna skäras ner till en tredjedel, men åtminstone i de två första har dessa upprepningar en viktig funktion i uppbyggandet av formen, särskilt i Jobs bok. I Bhagavad-Ghita poängteras om och om igen det väsentliga i att ständigt umgås med det gudomliga och sträva därhän, tills det avgörande kapitlet nummer 14 kommer med en upplysande systematisering av livets mänskliga konsistens. Människan uppdelas i tre kategorier, de som ägnar sig åt det andliga och tar avstånd från världen (brahminerna), de som strävar med det världsliga i oförtröttligt nit, och de som bara följer med strömmen och tänker på köttet och således genom bekvämlighetens och lättjans frestelser och tröghet försvinner ner i dödligheten. Krishna menar att dessa är värdelösa som mänskligt dödkött, det är de som i sin slapphet och ansvarslöshet fördärvar världen, medan det finns hopp för de strävande och verksamma, medan andligheten (nirvana) borde vara idealet och det mänskliga slutmålet för förverkligandet av en själv och frigörelsen från det timliga och dödliga. Reinkarnationen tas för given som en självklarhet, medan dock själen kan dö genom ständigt tilltagande självförnedring genom lägre och lägre varelser. Det hör egentligen inte hit, men som exempel betraktar tibetanerna flugor, som inte fanns i Tibet före den kinesiska invasionen 1950, som tidigare kinesiska soldater.

De upptornade upprepningarna tjänar också ett pedagogiskt syfte. Det är undervisning det handlar om hela vägen och en synnerligen tacknämlig sådan. Kontentan kan jämföras med stoikernas huvudman Marcus Aurelius slutsatser, att pliktens nödvändighet, hur otacksam och motbjudande den än är, dock förblir den enda positiva utvägen, lösningen och vägen vidare ur alla problem, snarare än att undandra sig den, vilket bara kan göra saken värre.

Jobs bok är den äldsta i Bibeln och den enda som inte tilldrar sig i det heliga landet eller bland judar. Den är oöverträffad som litterärt och dramatiskt mästerverk, samtidigt som dess problemställning förblir evigt aktuell. Den uppvisar Bibelns högsta litterära

kvaliteter när det gäller både poesi och dramatik, psykologi och beskrivningar och dominerar i sin särart hela det så kallade Gamla Testamentet, hebréernas bibel. Historien är välbekant: Job, rikast i sin del av världen med oändliga hjordar av getter och boskap, vidsträckta ägor och tio barn, sju söner och tre döttrar, drabbas av olycka, förlorar allt och blir därtill sjuk, så att han måste sitta på en askhög och skrapa sina bölder. Tre vänner kommer för att besöka honom och trösta honom men lyckas bara med motsatsen. De kan inte förstå hans predikament eller logiken i hans obegripligt totala olycka med mindre än att han måste ha gjort något för att förtjäna det, (samma argument som revisionisterna använder om Förintelsen, att judarna måste på något sätt ha gjort sig förtjänta av den, blundande för att ett visst antal miljoner var bevisligen fullkomligt vanliga människor och oskyldiga som sådana,) medan Job invänder med sin fullt realistiska observation, att oskyldiga hemsöks och straffas för ingenting medan skurkar skor sig och mår väl på andras bekostnad och påvisar den universella orättvisan i hela världsordningen. Detta kan vännerna inte smälta, så de fortsätter att förebrå honom hans kverulans och bitterhet och anklagelser mot den orättvisa försynen – de kan naturligtvis inte godta detta då de själva inte haft någon dålig erfarenhet av försynen. Egentligen är argumenteringen i denna fantastiska, retoriska, teatraliska och högeligen lyriska dialog fullständigt riktig åt båda hållen, båda parterna har rätt på sitt sätt, tills plötsligt en tredje part, Elihu, ingriper, yngre än både Job och hans tre vänner, och vederlägger alla fyra argument. Därefter ingriper Gud och tar helt överraskande parti för Job mot alla de fyra vännerna, och endast Jobs förbön hindrar honom från att straffa dem. Job belönas för sin ståndaktighet och får dubbelt tillbaka mot allt vad han ägde förut plus sju nya söner och tre nya döttrar.

Det enda man kan vända sig mot i denna fantastiska dramatiska och formellt fulländade dikt är dess Gudskoncept, som är stötestenen genom hela det Gamla Testamentet. Denna personliga karaktär av allsmäktig diktatorstatus som kontrollerar och bestämmer allt, i vår tid jämförbar med Orwells 'storebror', har i vår tid alltmer börjat betraktas med från årtusenden av vidskepelse befriade och tillnyktrade ögon som den otrevligaste gestalten i hela världslitteraturen och historien. En allsmäktig intoleransgud kan inte längre tolereras. Bibeln förblir nummer ett i världslitteraturen genom sin rikedom på odödliga berättelser, oöverträffbar lyrik, epik och dramatik, symbolism och mystik och inte minst som historisk källskrift, medan dess så kallade Gud alltmera framstår som något som judarna själva, i egenskap av hans så kallade egendomsfolk, egentligen bara kan skämmas för. Denna gud är upprinnelsen till den första nationalismen och rasismen, och som resulterande i alla de efterkommande fatala nationella och sekteristiska dårskaperna i samma namn måste vettet och det sunnda förnuftet ta avstånd därifrån.

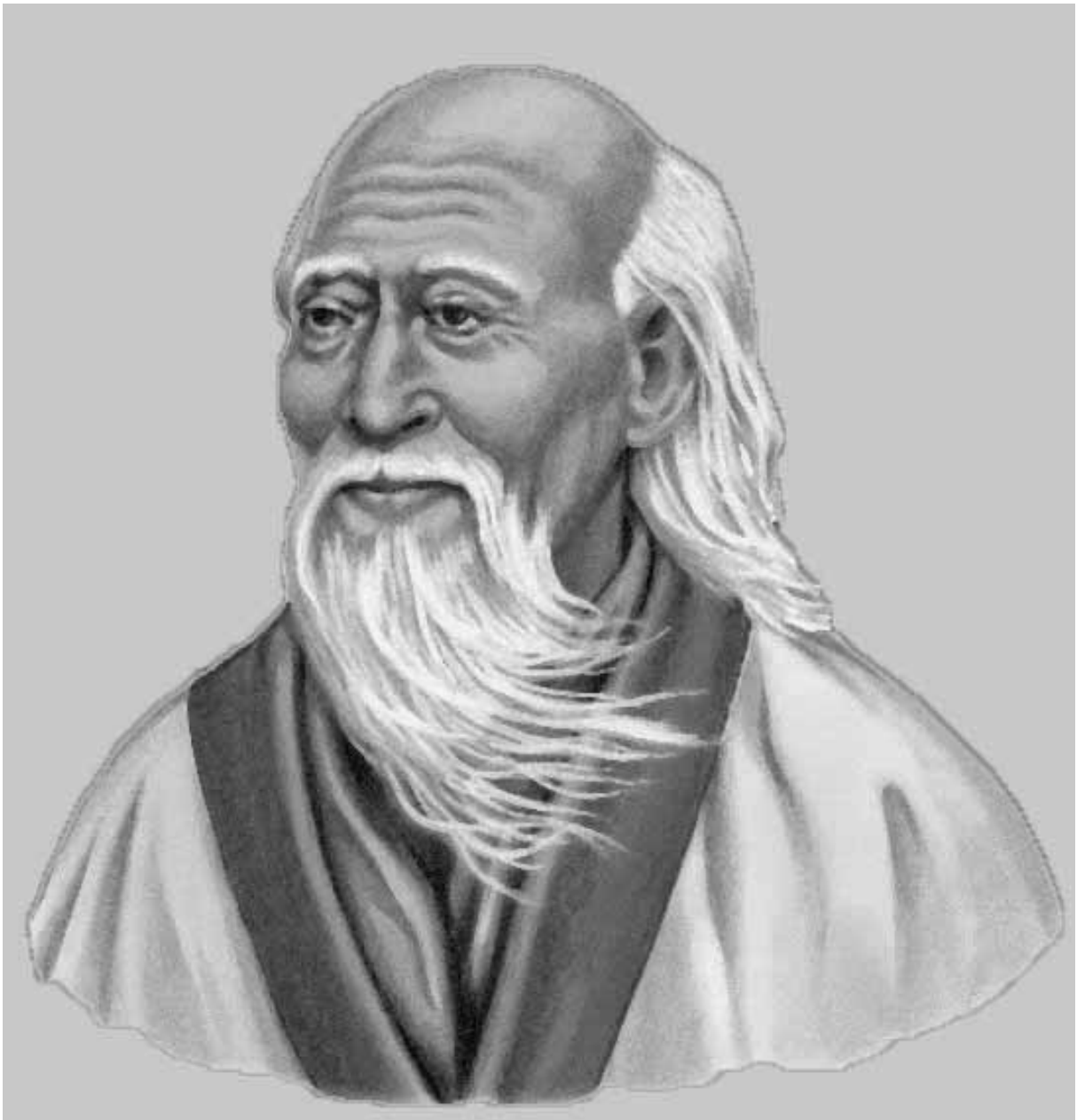
Både Bhagavad-Ghita och Jobs bok står utan författare. Enligt traditionen gavs Bhagavad-Ghita och Mahabharata sin slutliga form av "redaktören" Vyasadeva, men det är bara ett namn, precis som Homeros, och ingen vet när han kan ha levat mer än på ett ungefär, och ungefärligheten sträcker sig då inom ett tusental år. Jobs bok är fullkomligt anonym men har sannolikt rötter i en mycket avlägsen forntid, kanske från Sumer och Ur, som ju också Abraham kom från, och har sedan utvecklats och förbättrats under seklernas gång fram till sin slutgiltiga form, när Gamla Testamentets böcker sammanställdes troligen under exilen i Babylon under Nebukadnessars tid.

Lao-Tses bok däremot är en fullständigt autentisk källskrift enbart författad av Lao-Tse själv, även om det är ungefär det enda man vet om honom. Så vitt man vet föddes han år 604 före vår tideräkning och var alltså samtida med Buddha och Konfucius, som träffade honom och har vittnat om honom. Konfucius samhällsfilosofi är i mångt och mycket som en materialisering av Lao-Tses. Hans bok "Tao Teh King" består av två delar, "Tao" och "Teh". Man har översatt dess titel med "Läran om Vägen" eller "Boken om Tao", det finns även andra varianter, då Tao kan betyda så hemskt många olika

saker, men den riktigaste titeln borde väl vara något i stil med "Läran om Anden och Dygden". Med sina 81 dikter är den ett oöverträffat filosofiskt mästerverk i sin koncisa värtalighet och snillrika koncentration. De första 37 behandlar Anden och vikten av strävandet därhän bort från världen, och att umgänget med andligheten egentligen är det enda väsentliga och omistliga med livet, vilket i princip upprepas genom alla de 37 dikterna i ständigt snillrik, tankeväckande och varierande form. Detta anbefaller avancerad hjärngymnastik. I de senare 44 dikterna om Dygden (eller dugligheten) blir han något strängare, mindre lyrisk och mera konkret, som i den 57-e dikten:

"Ju mera inskränkningar och förbud inom riket,
desto armare blir folket,
och desto ostyrigare blir landet.
Ju mera lagar och förordningar,
desto fler rövare och banditer."

Detta är ren sociologisk realism från för 2500 år sedan.

Hans bok kom till, kan man säga, genom en tillfällighet. När han kom till en ort som hette Han-Gu ombads han att skriva och lämna efter sig en bok åt ställetts härskare innan han begav sig vidare. Ingen vet vart han sedan tog vägen, och han dog i fullständig obemärkthet någonstans, enligt sin egen livsfilosofi och mening att leva i det fördolda.

En värdefullt överskådlig summering av alla tiders väsentliga filosofi har åstadkommit av Aldous Huxley omkring 1950: "*Perennial Philosophy*", på svenska "Den oförgängliga filosofin", som egentligen är en antologi av axplock från alla tiders viktiga filosofiska skrifter. Den är svårläst men desto värdefullare i sin ambition att få med allt det viktigaste, och hans egna kommentarer mellan varven ställer denna "oförgängliga filosofi" i intressant perspektiv mot vår egen halsbrytande tid med alla dess världsomfattande urspårningar:

"Extraversionen är inte enkel; den är av två fundamentalt olika slag. Det finns den emotionella, sällskapliga extraversion som utmärker den endomorfe viscerotonikern – den som alltid söker sällskap och talar om för vem han möter precis hur han känner det. Och det finns den muskulöse somatotonikerns extraversion – han som skådar ut över världen som den plats där han kan utöva sin makt, där han kan böja människor efter sin vilja och forma tingen efter sitt hjärtas önskan. En sak är den angenäma version som präglar försäljaren, den trevlige pricken i Rotaryklubben, den liberale protestantiske prästmannen. En annan är extraversionen hos ingenjören som låter sin maktlystnad gå ut över tingen, hos sportsmannen och den professionelle blod-och-järn-soldaten, hos den ärelystne affärsmannen och politikern, hos diktatorn, antingen han utövar sin makt i hemmet eller i spetsen för en stat.

Med cerebrotonin, det temperament som är förbundet med ektomorf fysik, lämnar vi Pickwicks hemtrevliga och Hotspurs oförtrutet tävlingslystna värld och går över till ett alldeles annorlunda och en smula oroande universum – Hamlets och Ivan Karamasovs. Den extreme cerebrotonikern är den överintellektuelle, överkänslige introverterade, som är mera intresserad av vad som försiggår bakom hans ögon – av tankekonstruktioner och fantasi-produkter, av känslans och medvetandets skiftningar – än av den yttre världen, åt vilken viscerotonikern och somatotonikern på olika sätt ägnar sin förnämsta uppmärksamhet, tro och lydnad. Cerebrotoniker har föga eller ingen önskan att härska, och inte heller hyser de viscerotonikerns urskilningslösa kärlek till människor som människor; deras önskningar går tvärtom ut på att leva och låta leva, och deras passion för ensamhet är intensiv. Isoleringscellen, det fruktansvärdaste straff som kan drabba den mjuke, rundlagde, gemytliga viscerotonikern, är för en cerebrotoniker inget straff alls. För honom består den yttersta fasan i internatskolor och baracker. I sällskap är cerebrotoniker nervösa och skygga, hårt spända, hämmade och oberäkneligt lynniga. (Det är ett betecknande faktum att ingen extrem cerebrotoniker någonsin har varit en god skådespelare eller skådespelerska.) Cerebrotoniker avskyr att slå i dörrar och höja rösten, och de lider svårt av somatotonikerns rytande och stampande. Deras uppträdande är reserverat, och gäller det att uttrycka känslor är de ytterst återhållsamma. Viscerotonikerns emotionella utgjutelser stöter dem för huvudet som förolämpande ihåliga eller rent av hycklande, och inte heller har de något fördrag med viscerotonikerns ceremoniösa sätt och hans kärlek till lyx och ståt. De har inte lätt för att skaffa sig vanor och finner det svårt att infoga sitt liv i en rutin som faller sig så naturlig för somatotonikerna. På grund av sin överkänslighet är cerebrotonikerna ofta ytterligt sexuella, till en grad som närmar sig besatthet; men de frestas knappast till att hemfalla åt dryckenskap – ty alkohol, som stärker somatotonikerns naturliga aggressivitet och ökar viscerotonikerns flödande älskvärdhet, kommer dem bara att känna sig sjuka och deprimerade. Viscerotonikern och cerebrotonikern är båda, var och en på sitt sätt, väl lämpade för den värld de lever i; men den introverterade cerebrotonikern går på något sätt inte ihop med de ting och de människor och institutioner som omger honom. Följaktligen misslyckas en anmärkningsvärt hög procent av extrema cerebrotoniker med att slå sig fram som normala medborgare och genomsnittliga samfundsspelare. Men om

många misslyckas så blir också många av dem abnorma på plussidan av det genomsnittliga. Vid universitet, i kloster och i forskningslaboratorier – överallt där skyddade villkor erbjuder sig för dessa människor, vilkas korta tarmar och svaga muskler inte tillåter dem att äta eller fäkta sig fram genom det vanliga simpla tumultet – där kommer procenten av sällsynt begåvade och fulländade cerebrotoniker alltid att vara mycket hög. I insikt om betydelsen av denna extrema, överutvecklade och föga livsdugliga människotyp har alla civilisationer på ett eller annat sätt sört för dess skydd. I ljuset av dessa beskrivningar kan vi klarare fatta Bhagavad-Ghitas indelning av vägarna till frälsning.” etc.

Han fäster stor vikt vid både Bhagavad-Ghita och Lao-Tse medan han nästan konsekvent undviker allt vad Bibeln heter och innebär, som om han från början en gång för alla bestämt sig för att aldrig ha något med dess dogmatiska gudsbegrepp att göra.

Ahasverus minnen, del 201: Adelsmannen

Jag förstod inte vad det handlade om då, men samtalets intima natur frapperade på mig, och jag kunde därför inte låta bli att sitta kvar och lyssna. Först långt senare i vår egen tid slog mig minnet av detta förtroliga samtal, när det mest förfärliga av alla århundraden med alla dess politiska katastrofer tycktes väcka obekväma minnen till liv som legat levande begravda alltför länge, som om det behövdes drastiska världsomvälvningar och universella kriser för att blotta sedan länge förträngda statshemligheter och väcka gamla spöken till liv, som ehuru levande begravda ändå vägrat avsomna helt. Först i detta århundrade erinrade jag mig detta samtal och framstod innebörden av dess hemlighetsfullhet i sin fulla dager, när ovälkomna forskningsresultat kom i dagen efter första världskriget, som satte i gång laviner av i princip arkeologiska utgrävningar och rekonstruktioner av vad som inte var något annat än egentligen mycket enkla och uppenbara sanningar; men när då detta samtal väcktes till liv i mitt gamla minne framstod det glasklart i klartext med hela dess oerhörda innebörd, varför jag nu finner det mödan värt att åtminstone så gott som möjligt återge det mesta av det. Jag befann mig i Londons ruskigaste hamnkvarters sjaskigaste krog, där jag satt och drack öl för att koppla av när jag åhörde två distinkta röster från bordet i båset intill som talade en så utmärkt engelska att jag måste dra slutsatsen att de båda inte bara var högutbildade utan dessutom måste tillhöra landets absoluta elit när det gällde kultur och bildning. När jag lyssnade in mig i deras förtroliga men intensiva samtal kunde jag snart förstå att de var en mästare och hans lärjunge.

”Jag har förstått av min blivande svärson vad du tänker ge dig in på, och ärligt talat så avundas jag dig och önskar jag kunde göra detsamma. Mitt liv är förbi, jag har egentligen ingenting annat att göra än att hälsa hem och lida av min egen långsamma gradvisa undergång, medan du faktiskt fortfarande kan satsa på livet.”

”Ni är fortfarande ung och har allt att leva för. Ni har ju familj och är fortfarande högt uppsatt och mera respekterad än någon annan av alla som känner er och vet vad ni har gjort, så ni är den sista som får tänka på att lämna in. Jag är så illa tvungen, jag har inget annat val, men ni har fortfarande allt ansvar i världen för hela den verksamhet som ingen annan än ni odlat fram. Vi är alla era barn, alla vi som över huvud taget har något med verksamheten att göra, och ingen av oss kunde tillåta eller acceptera att ni lämnade in.”

”Jag är gammal och utlevad. Mitt namn och rykte är förstört. Jag har ingenting att säga till om längre. Jag är försmädd av alla dem som en gång främjade och hyllade mig. Om det är något jag längtar efter så är det döden, för det är bara där jag ännu kommer att kunna vinna någon frihet. Allting annat binder mig med tunga

fjättrar vid allt det som jag genom egen förskyllan belastat mig själv med genom min fåfänga karriär."

"Men ni har ett utomordentligt livsverk att förvalta och fortsätta bygga vidare på."

"Nej, jag är för gammal. Jag var för gammal redan vid tjugo års ålder. Redan då upplevde jag mig själv som mera lastgammal än alla som var äldre än jag. Jag är förbrukad. Det återstår bara att släcka ljuset och gå hem, dra något gammalt över sig och acceptera det oåterkalleliga slutet. Men du är ung och lever vidare, i synnerhet om du tänker rädda ditt eget liv genom ditt synnerligen djärva experiment, och du har många jämnåriga och även äldre kolleger som kommer att göra allt för att stötta dig, i synnerhet min blivande svärson, som är lika insatt i verksamheten som du och jag. Det kommer an på er att föra mitt livsverk vidare, fortsätta bygga på det, förfina det ytterligare genom bearbetningar och varför inte förbättringar och tillägg, och jag vet att ni kan göra det, i synnerhet du och min blivande svärson. Ni har den kompetens som långsamt men säkert glider mig ur händerna."

"Ni får inte låta alla de fräcka parasiter, som förhävt sig själva för att göra anspråk på vår konst genom förmätna pretentioner, påverka er negativt genom sin vulgära falskhet."

"Vem tänker du på då?"

"Till exempel den där affärsmannen från landsbygden, som bara ställt sig in hos oss för att göra pengar och som redan lagt beslag på de flesta av våra inkomster."

"Vi behöver honom tyvärr. Han är en fiffig affärsman, och även om han drivs av sin girighet är han nyttig för vår verksamhet."

"Bara materiellt."

"Tyvärr är det en inte oväsentlig detalj. Utan den praktiska organisationen och finansiella ordningen skulle hela verksamheten kollapsa och övergå i kaos. Är det någon annan du tänker på?"

"Risken är att han övertar hela verksamheten, gör sig rik på den och sedan försvinner med pengarna, medan sådana som ni och jag blir överkörda, bortglömda, förträngda och begravda levande."

"Men det är vi som är skaparna. Det är vi som står för den bestående sanningen och skönheten. Även om vi begravs levande kan vi inte hållas levande begravda. De må skita i oss hur mycket de vill, men den skiten är bara deras egen. Var inte orolig för den detaljen. Allting annat kommer att försvinna, men poesin kommer att bestå. Ingenting kan hindra skönheten och sanningen från att klara sig genom varje vinter, hur förödande och mördande någon samhällelig eller historisk vinter än må vara."

"Men ni är unik. Ni får inte ge upp."

"Jag gav upp för länge sedan. Jag är bara en föredetting som inträtt i en process av mumifiering, som jag inte vill överleva."

"Ni tänker väl ändå inte på självmord?"

"Det har jag gjort under hela mitt liv."

"Men ni har aldrig begått det eller ens försökt."

"Nej, men ditt projekt liknar närmast ett försök. Därmed är vi i princip kolleger. Vi är båda professionella i vårt umgänge med döden. Därför tror jag på dig. Du har den rätta begåvningen att kunna fortsätta där jag måste upphöra."

"Tror ni verkligen jag kan lyckas?"

"Inte bara lyckas. Du kan triumfera."

"Men era arbeten är redan fullkomliga som de är. De kan inte göras bättre eller byggas vidare på. Ert livsverk är en fullbordad fulländning."

"Inte alls. Mycket återstår. Vad jag har åstadkommit är bara ett amatörmässigt fuskverk."

"Ni får inte nedvärdera er själv eller era verk. De har trots allt öppnat vägen för hela verksamheten och fyllt teatrarna med publikens tacksamhet bortom alla gränser."

"Tror du verkligen att publiken har fattat något av vad vi framfört? De kommer till teatrarna av sociala skäl för att träffa människor och vänner, de begriper sällan någonting av handlingen hur många som än mördas på scen, de kommer dit för avkoppling och underhållning, och den största framgång vi någonsin kan uppnå är om vi lyckas få publiken att skratta."

"Men det om något har ni lyckats med."

"Har jag? Med det blodiga mordet på Julius Caesar, där publiken uppfattade slutstriden som en glad dans, med den där galna moren som stryper sin blonda oskyldiga hustru på scen, med det där stackars älskande paret i Verona som bara går under genom sina kärleksgriller?"

"Men de är litterära mästerverk!"

"Är de? Nej, de är bara pastischer. Alla pjäser jag skrivit är bara plagiat. Det där svartsjukedramat från Venedig och Cypern har jag visserligen ändrat från originalet, så att skurken och moren inte använder grovt våld när de mördar oskulden, och den där kärlekshistorien från Verona är bara en populär italiensk novell som jag anpassat till scenen. Originalen är mycket bättre och mera utförliga."

"Men ert språk! Det har aldrig framförts ett ädlare och vackrare språk på scenen!"

"Och det ska du säga, som applicerar samma språk!"

"Allt jag kan har jag lärt mig av er!"

"Ja, jag erkänner att ni är min trognaste och mest begåvade lärjunge, och just därför vågar jag anförtro mitt teaterarv åt dig och min blivande svärson, för det finns ingen annan av samma klass. Därför måste du överleva vad du än gör, och min blivande svärson skall hjälpa dig och understödja dig på alla sätt, och tillsammans kan ni klara av att föra min teatertradition vidare. Men ni kan inte räkna med mig något vidare."

"Det är det vi har så svårt för att acceptera."

"Ni måste klara er, och ni har förutsättningar att klara er bättre än jag, om ni undviker mina misstag. Felet jag gjorde var att göra karriär. Du är i farozonen men kan klara dig, med att ducka och snillrikt arrangera din egen död, men du måste vara konsekvent och sedan allt framgent hålla dig undan. Derby har förstått nödvändigheten av att han alltid måste hålla sig dold för offentligheten och aldrig skylta med sitt eget namn, vilket jag gjorde, vilket åvägabragte mitt fördärv genom offentlighetens utsatthet för avund och dolda fiender. Och framför allt: håll er borta från politiken! Jag blev politiskt brännmärkt genom min relation med drottningen, men teatern kan bara överleva om den håller sig utanför politiken. Att inkräkta på den politiska arenan är självmord. Skönheten och sanningen tål inte politikens korrruption och lögn. Lova mig det, att aldrig bli politiska. Derby har insett nödvändigheten av att konsekvent hålla sig undan, men du var beblandad med politik från början. Därför råkade du illa ut, och bara därför måste du ta konsekvenserna och arrangera din egen död för att överleva. Jag hoppas du lär dig av den politiska beblandningens misstag."

Detta är mycket viktigt, min vän, om inte rentav det allra viktigaste för vår verksamhets överlevnad och er egen, både din och Derbys och Bacons och Tom Nash och alla de andra – er enda försäkring mot det hårda politiska ödet, som anställer häxprocesser och förföljer varenda självständigt tänkande själ i dessa tider, med enbart den politiska förföljelsemanins rätt, är att konsekvent hålla er i skymundan i skydd av den underjordiska anonymiteten. Bara i okänd anonymitet har den skapande kraften frihet och möjlighet att förbli verksam som skapande kraft."

"Men teatern är offentlig och måste vara offentlig. Den får inte gömma sig."

"Riktigt, men dess krafter och diktare kan bara vara effektiva bakom kulisserna och under scenen."

"Ni kan dock inte sticka under stolen med det faktum att ert språk är det vackraste språk som någonsin erövrat den offentliga scenen."

"Ta vara på språket då men glöm mig. Jag betyder ingenting. Språket och konsten betyder allt. Vem som skriver de skådespel som framförs är utan betydelse, om bara skådespelen lever. Det är det vi lever för i teatern. Det är en illusion men den är bättre än verkligheten. Genom teatern förför vi människorna med illusioner, men de behöver det, för annars kan de inte leva. De behöver sina lögnare, i synnerhet om dessa är angenäma och vackra och mänskliga, ty verkligheten är oangenäm och omänsklig. Min enda stolthet är alla de unga män jag har förfört och värvat för teatern, det gäller kanske dig mest av allt, ty du är min närmaste efterträdare och trognaste lärjunge, som till och med lyckats överta mitt språk och min fantasi, och det är den bästa av alla förförelser, ty det är en kärlek som består. I den fysiska kärleken fungerar ingenting utom att den åstadkommer barn, men annars är det bara lögnare och bedrägerier, och i alla älskande par bedrar någon part den andra, och det slutar bara med förräderi och bitterhetens trauma för resten av livet, som ingenting kan kureras."

"Men Othello hade fel. Hans hustru var honom trogen, och där dödade han sin egen kärlek med att misstro den."

"Det var inte hans fel. Det var Iago som förförde ihjäl honom med sitt infernaliska förräderi, som egentligen bara var avund – han kunde inte tåla att en färgad man kunde älska och vara lycklig med en vit kvinna, och hon med honom. Det såg han som ett hinder för sin karriär. Där har vi det igen. Undvik karriären. Det är varje mans värsta fiende och självdestruktivitet. Avstå från karriären, arbeta i lugn och ro och få ditt arbete gjort. Skriv dina pjäser och få dem uppförda och framförda offentligt, men avstå från äran, och sätt aldrig ditt namn under dem. Det var Philip Sidneys formel för sin poesi, och den har vi alla tagit efter med framgång, som Raleigh och jag och många andra, och därigenom kan du och poesin överleva. Hellre bestående konstverk i okänd anonymitet än att upphovsmännen upplever skaparkraftens förintelse genom att få sina liv förstörda och själar mördade."

"Ni borde inte vara här i hamnkvartersens ruffigaste kvarterskrog, som ändå är rikets första och ädlaste adelsman."

"Tvärtom. Diktarens liv handlar bara om att kasta pärlor för svin, men pärlorna blir bara mera lysande och skönare ju smutsigare gyttjan är som de hamnar i."

"Vad utgör det störta hotet mot teatern och scenkonsten? Vilka skulle ni säga att är våra främsta fiender?"

"Puritanerna, de religiösa fanatikerna, de som genom påtryckning anammat ett onaturligt sätt att tänka, de som hänger sig åt fixa idéer i stället för att tänka själva, de som hyllar dogmer och tror på ofelbarhet, som allt bara är hybris. Puritanerna är livsfarliga, för de är blinda och håller sin blindhet som en helig plikt varmed de menar sig böra påtvinga alla andra den plikten, så att de inte har någon distans till sig själva eller till verkligheten, i vilken dårskap de menar sig ha rätt att begå vilka omänskliga övergrepp som helst, vare sig de är kristna, muslimer eller vad dogmatiker som helst, medan endast den som kan tvivla på sig själv och på allt annat är fri från hybris, som alltid måste leda till sin egen självdestruktivitets undergång. Puritanerna är så galna att de vill förstöra alla teatrar i hela landet och kommer inte att ge sig förrän de har lyckats forcera igenom denna förstörelses dårskap."

Detta var i maj 1593. En vecka senare hörde jag att den framgångsrike och populära dramatiker Christopher Marlowe hade omkommit i ett krogslagsmål. Alla landets puritaner jublade och publicerade skadeglada smådeskrifter om saken och firade att dramatiker hade förpassats till helvetet. De hade sluppit avrätta honom själva, vilket de helst hade gjort.

Då mindes jag de båda rösterna på krogen och förstod att den ena hade varit just Christopher Marlowe. Och den andra, hans lärare, rådgivare och mentor, förstod jag senare att hade varit Edward de Vere, den 17:e earlen av Oxford, landets främsta adelsman, den egentliga ledaren och skaparen av landets hela teaterverksamhet.

André Previns självbiografi

Han var ännu i tonåren när han kom till Hollywood, där han arbetade som filmmusiker och arrangör i 18 år fram till 1964, under vilken tid han utvecklades till en av sin tids mest mångsidiga musikedirektörer. Hans självbiografi *"No Minor Chords"* ("Inga mollackord") berättar bara om denna tid.

Den är ytterst underhållande, och nästan varje sida framtvingar nya skrattparoxysmer. Man får träffa alla den tidens ledande stjärnor, filmmusiker och filmmoguler, och nästan varenda en tecknas i ett oföreglömligt porträtt. Framför allt kommer man alla filmkompositörer, som man endast lärt känna anonymt som ett namn i förtexterna, nära in på livet som levande människor, och många lämnar ett lika outplånligt intryck på läsaren som det gjorde på författaren. Det kanske starkaste intrycket ger den imponerande och nästan omänskliga småaktigheten hos en sådan mästare som Jascha Heifetz, världens ledande violinist, fullständigt suverän som perfektionist och fullständigt oantastlig som musiker, men lika häpnadsväckande i sin mänskliga småaktighet.

André Previn, egentligen tysk från Berlin, vann flera Oscars för sina insatser, han arrangerade och ledde musiken till så omfattande och extravaganta filmprojekt som *"Gigi"* och *"My Fair Lady"* och komponerade även egen framgångsrik filmmusik, men varför avbröt han då sin bana när han stod på toppen? Han arbetade sig fram den hårda vägen till en oomkullrunkelig position som Hollywoods mest ledande musiker genom tiderna, han behärskade hela Hollywood musikaliskt och var dess allmänt erkända suveräna musikexpert, och så hoppade han bara av och flyttade till Europa för att fortsätta bara som dirigent. Vad hände?

Redan under sina första år häpnade han i Hollywood över bristen på kvalifikationer. Alla var i princip bara amatörer, ingen skådespelare behövde någon utbildning, det var nästan bättre ju mindre han eller hon kunde, dess främsta succékompositör Irving Berlin kunde bara spela entoniga melodistumpar med ett finger i en tonart, andra fick skriva noterna åt honom, de flesta filmkompositörer producerade bara idéer som sedan andra fick orkestrera och arrangera, det var sådant André Previn mest fick göra de första åren, allt var bara fuskverk som nödortfött sattes ihop med enbart teknisk hjälp, och de flesta var komplett obildade ignoranter som inte kunde någonting. Producenterna gjorde stjärnor av dem från ingenting och fixade en konstgjord image som passade var och en. Det var mot denna artificiella falskhet i konstruktionen av stjärnor utan substans som riktiga stjärnor som Ingrid Bergman och Grace Kelly gjorde uppror.

Det var denna genomgående diletterism på alla nivåer som till slut tråkade ut André Previn. Vid ett tillfälle tillfrågades han om att ersätta Leopold Stokowski som dirigent för en fortsättning på Walt Disneys genom kriget havererade projekt *"Fantasia"*, som egentligen aldrig fullbordats. Walt Disney hade alltid drömt om att få fortsätta projektet, bland annat med Sibelius *"Tuonelas svan"*, men han dog utan att ha hunnit fullfölja projektet. Långt senare tillfrågades alltså André Previn, men den nya direktören för Walt Disneys filmer menade att det måste bli mera publiktillvänd musik, och han föreslog att André Previn skulle arrangera ett antal Beatleslåtar för nya tecknade filmepisoder.

André Previn förblev i Europa.

Andra lästa böcker

Claes Hedbergs bok "En oväntad vändning" på 576 sidor 2017 om Palmemordet är bländande i sin klartext. Han går igenom allt, minut för minut, alla agerande, exakt vad de gjorde när och var och är nogga med att få med varenda detalj, vilket ställer läsaren frågande: "Tänker han aldrig komma fram till mordet?" Först efter fyra femtedelar av boken griper sig författaren an med det verkliga konkreta skeendet i kapitel 67 (av 83) och återger, liksom genom hela boken, alltsammans fullständigt sakligt, som i en fullständigt öppen, ärlig och hänsynslös dokumentär. Hela boken består konsekvent egentligen bara av nakna fakta.

Den är lika omtumlande avslöjande som Stefan Torssells bok om Estonia 2016 (400 sidor) men inte lika spirituellt och humoristisk. Medan Torssells bok är en njutning att läsa alltigenom i alla sina chockerande avslöjanden, är Hedbergs bok lika torr och saklig alltigenom som en vetenskaplig obduktionsavhandling.

Egentligen handlar båda böckerna om samma sak: den politiska inkompetensen i hanterandet av en kris som drabbar hela landet, där i båda fallen man i stället för att applicera demokratisk öppenhet i resolut ansvarstagande för situationen, man sveper in allting i dimridåer i ett krampaktigt försök att sopa allting under mattan, tills vidare. Men i båda fallen måste ju de ansvariga politikerna ha insett att sanningen om faktiska skeenden och förhållanden inte i längden går att dölja.

Redan i nr 174 av *Fritänkaren* (våren 2019) presenterades Claes Hedbergs rön:

"Materialet i fråga är en bok med titeln "En oväntad vändning" av Claes Hedberg, som presenterar resultatet av 18,000 timmars forskning (vilket motsvarar 2 år) och som av sakkunniga bedömts som den mest vederhäftiga förundersökningen hittills i fallet. Claes Hedberg presenterar dessutom materialet i en video på YouTube, då ett föredrag han höll på Rotary i Göteborg förra året filmades. Det är 45 minuter långt efter att ha klippts och redigerats, så allt material finns inte med där men torde finnas med i boken, som han utgivit på eget förlag till en kostnad av 640,000 kronor. Boken och hans insats är därmed fullt jämförbar med Stefan Torssells bok om Estonia för några år sedan, som väl är den mest uttömmande och kvalificerade läsningen som finns att tillgå om den katastrofen. Så viktiga böcker accepteras inte av Bonniers och Norstedts, utan författarna måste själva bekosta deras utgivning med egna medel. Claes Hedbergs bok handlar dock bara om *ett* offer, och inte ens han dog, medan många oskyldiga som ofrivilligt inblandades i affären fick sätta livet till.

1985 gjorde Andrej Tarkovskij sin sista film, som heter "Offret". I den filmen förekommer det två förbryllande scener som verkar helt ovidkommande. Scenen föreställer platsen vid Tunnelgatan där Olof Palme mördades följande år, och kameran fokuserar på exakt det ställe där skotten föll. Scenen visar ingenting utom ett oidentifierbart allmänt kaos med fladdrande saker som virvlar omkring. Andrej Tarkovskij dog efter att ha fullbordat filmen men månader innan incidenten vid Tunnelgatan inträffade. Han måste ha vetat någonting om saken i förväg.

Kameror var färdigt uppriggade vid Tunnelgatan före incidenten, som för att vara beredda att uppfånga vad som kunde hända. Ställningarna kanske rentav fanns kvar sedan Andrej Tarkovskijs filmning av scenen. Han kunde naturligtvis inte känna till incidenten i förväg, men en som både var förtrogen med Tarkovskij, hans film och Olof Palme och som var svensk films huvudman var Harry Schein, som producerade och regisserade både det ena och det andra.

Efter valet 1985 märktes det allt tydligare bland statsministerns närmaste medarbetare, vänner och anhängare att allt inte stod rätt till med honom. Han märkte det även själv. Han lät undersöka sig, och det framkom att han bar på en då mycket ovanlig och obotlig immunbristsjukdom.

Det stod klart för alla att han inte kunde fortsätta som statsminister med en sådan sjukdom som bara måste förvärras. Något måste göras, och vid en privat konferens ute på Carl Lidboms villa på Korsika gjordes upp en plan. Olof Palme skulle få rädda partiet, landet och etablissemanget med att få bli martyr. Hans död skulle fingeras och han själv räddas från nesa och vanära ut ur landet för att under fullständig sekretess i lugn och ro få försvinna i frid på ett av Rothschilds många slott i Frankrike. Palme och Rothschild hade tidigare haft mycket med varandra att göra sedan långt tillbaka.

De hade alla resurser till sitt förfogande: helikoptrar, polismakten, allt planerades in i minsta detalj så att ingenting skulle kunna gå snett, precis som vid inspelningen av en film, men här fick det bara bli en tagning, där allt måste klaffa, då det dessutom var inför öppen ridå. Den skådespelare som skulle få spela Olof Palmes roll som lik, vilket skulle bli hans livs roll, även om den aldrig fick spela någon roll och ännu mindre synas, var en av Sveriges bästa skådespelare, ganska porträttlik och i samma ålder.

Detta är bara en kort skymt av bokens utomordentligt vidlyftiga innehåll där varje detalj tycks stämma. Claes Hedberg har samlat pusselbitar i 30 år och till slut äntligen fått till stånd ett pussel som inte kan missförstås, även om många bitar ännu fattas. Många av dessa felande pusselbitar kommer aldrig att hittas, då de består av förlorade liv, många av dem till följd av att de visste för mycket.

Uppgifterna har inte dementerats av någon ännu levande som var med.

Claes Hedberg: "En oväntad vändning", på YouTube:

<https://www.youtube.com/watch?v=NmuiApBVklU>

25 år efter Estoniakatastrofen slog en dykare larm om hål i skrovet, som inte gick att dölja och som tarvade närmare undersökning. Hål i skrovet uppdagades redan vid de första dykningarna, som filmades, och redan Sven Anér påtalade det märkliga i att förekomsten av denna faktiska skada i skrovet bara hade ignorerats av den officiella haverikommissionen. 6 år efter haveriet genomfördes privata dykningar, som svenska myndigheter gjorde allt för att störa och sabotera, där dykare på nytt konstaterade och filmade hål i skrovet och fick med sig fragment av skrovets kanter runt hålet, som senare vetenskapligt undersöktes, varvid det vetenskapligt genom brittiska och tyska experter kunde bevisas att hålet uppstått genom en sprängning. Allt detta stod klart vetenskapligt bevisat redan för tjugo år sedan, medan först nu myndigheterna behagar (kanske) gå med på en närmare undersökning av hålet. Som Donald Sutherland sade i Jutta Rabes film om Estonia om svenskarna: "Vilka amatörer!"

I båda fallen, Estonia och Palmemordet, handlar det om överlagd mörkläggning av sanningen, i fallet Estonia för att skydda etablerade politiker och undvika diplomatiska problem, och i Palmefallet för att rädda det regerande politiska partiets ansikte.

"Hellstorm" av Thomas Goodrich (2010, 378 sidor) är kanske vår tids mest upprörande och uppskakande bok. 75 år efter kriget avslöjar den alla de omänskliga grymheter som begicks mot de besegrade tyskarna. Den går noggrant igenom alla omständigheter kring eldstormen i Hamburg i juli 1942, som inte var planerad, samt förintelsen av Dresden 14 februari 1945, som var planerad, inspirerad av det oväntat överväldigande resultatet av den oavsiktliga eldstormen i Hamburg, vilket gav "Bomber" Harris idén till att genomföra en ännu mer omfattande eldstorm över Dresden, vilken eldstorm alltså inte var något annat än överlagt mord på kanske 600,000 civila. Och det var bara början.

Som exempel på de därpå följande förhärjningarna av den tyska befolkningen, genomförd gemensamt av de allierade, främst ryssar, amerikaner, engelsmän och fransmän, uttalade polackerna vissa betänkligheter inför fördrivandet av fem miljoner tyskar från Schlesien, där de hade levat i 700 år, vilket land nu Polen skulle överta, vilka betänkligheter fick svaret: "Bry er inte om fem eller fler miljoner tyskar. Stalin kommer att ta hand om dem. Ni kommer inte att ha några som helst bekymmer med dem: de kommer att upphöra att existera."

Bokens senkomna kompletterande fakta om andra världskriget är viktiga. Den behandlar inte Förintelsen, då den helt koncentrerar sig på att skildra och dokumentera de tyska civila krigsoffrens lidanden, men de båda folkmorden har vissa gemensamma nämnare. Liksom en av de hemska sanningarna om Auschwitz är att antalet offer aldrig kan preciseras utan bara uppskattas ungefärligen, vilket både polska och judiska historiker är överens om, (*"One of the sad truths about Auschwitz, Polish and Jewish historians agree, is that the exact number of victims will never be known,"*) kan heller aldrig de civila offren för sådana eldstormar som över Hamburg och Dresden närmare preciseras i antal. Eldstormarna och förintelserna genom bombningar av tyska städer var dock mindre i jämförelse med amerikanernas terrorbombning av de japanska städerna – Hiroshima och Nagasaki var bara två av dem, och ej heller de oskyldiga offren för dessa kan uppskattas annat än ungefärligen.

Ingenting kan ursäkta någonting av vad Hitler åstadkom, medan det dock finns förmildrande omständigheter när det gäller det tyska folket, som gick på honom. Det andra världskriget var en följd av det första världskriget och framför allt av Versaillesfreden 1919 och dess groteska förödmjukelse av de besegrade, främst Tyskland, medan Österrike bar sin politiska förintelse bättre. Medan Hitler kom i maktställning i januari 1933 befann sig Einstein i Amerika och fann det omöjligt att kunna återvända hem. Hela världsjudendomen förklarade Hitler-Tyskland krig redan då.

https://en.wikipedia.org/wiki/1933_anti-Nazi_boycott

Einstein deklarerade att Hitler redan i sin bok 1925 förklarat sitt program för förintelsen av allt judiskt, och han menade (Einstein) att det vore ouskäligt för någon att följa en sådan ledare, då denne från början klargjort så omänskliga föresatser. Men de som läste boken i Tyskland på den tiden var inte många, och de flesta såg bara att Hitler faktiskt fick ordning på landet, vände misären till välstånd, skaffade alla arbete, räddade ekonomin, och så vidare. Alla som liksom Einstein genomskådade Hitler lämnade Tyskland frivilligt.

Hitlers främsta åstundan var dock att besegra bolsjevikerna, vilket han såg som sin korstågsmässiga mission i världen. Många föll även för detta.

Enligt militärhistorikern Viktor Suvorov planerade Stalin redan på 30-talet att besätta åtminstone östra Europa. Redan 1936 förelåg en fullständig plan för detta, som Berlin var väl medveten om, varför allt strategiskt tänkande i startandet av kriget gick ut på den definitiva uppgörelsen med Sovjet. Enda möjligheten att komma åt Sovjet var genom Polen, och allt agerande gick ut på att förekomma Sovjet. Suvorov flydde till England 1987 och skrev där sin bok *"Icebreaker: Who Started the Second World War?"* Den är mycket kontroversiell och har väckt mycket kritik men har mig veterligen inte vederlagts.

[https://en.wikipedia.org/wiki/Icebreaker_\(Suvorov\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Icebreaker_(Suvorov))

https://en.wikipedia.org/wiki/Soviet_offensive_plans_controversy

För övrigt anser jag att det mest infama av alla sätt att föra krig på är att mörda civila genom att bomba städer, vilket är den yttersta höjden av feghet. Vi trodde att mänskligheten kanske vuxit ifrån sådant genom det andra världskrigets oerhörda excesser i omänsklighet, men redan i Vietnamkriget såg vi det upprepas igen och sedan i alltför många andra krig ända fram till våra dagar, som om människans omänsklighet var obotlig.

Mot Tysklands helvetesstormar över judar och civila kan man ställa Stalins dödsläger (med en miljon offer om året enligt Solsjenitsyn) och de hundratals miljoner offren för Maos diktatur i Kina som jämförelse.

Dan Brown, född 1964

Dan Browns senaste roman "Begynnelse" ("*Origin*" 2017, 520 sidor), den femte romanen om Robert Langdon, är framför allt ett intressant tankeexperiment. Frågan är om det är helt lyckat. En briljant forskare, tidigare elev till Langdon, har gjort en sensationell vetenskaplig upptäckt, som i ett slag skulle omintetgöra grunden för alla världsreligioner. Upptäckten verkar handla om livets verkliga uppkomst, vilken skulle upphäva alla skapelsemyter som nonsens. Då han är medveten om sin upptäckts sensationella sprängkraft vill han först inviga ledarna för världens tre monoteistiska religioner, islam, judendomen och katolska kyrkan, i sin upptäckt, vilket han gör, varpå de tre religiösa världsledarna blir mycket störda och upprörda och helst ser att upptäckten inte offentliggörs. Han ämnar ändå offentliggöra denna inför hela världens datorskärmar, men just när han skall göra det från en offentlig estrad blir han skjuten till döds.

Frågan är vad han skulle ha offentliggjort. Hela romanen bygger sedan upp mot avslöjandet av denna hemlighet med sådan arkitektonisk omsorgsfullhet och teatralisk metodik, att när sedan avslöjandet kommer, det blir nästan en västgötaklimax. Boken erkänner det inte, men denna "vetenskapliga upptäckt" är inte helt övertygande.

En av huvudrollerna i romanen innehas av en dator, "Winston", som hela tiden pratar och agerar som en levande människa. Ändå är det bara en dator. Den detalj som boken missar är den mänskliga identiteten och medvetandet. Detta kan aldrig reproduceras av en dator. En maskin är en maskin och död som sådan, hur snillrikt utvecklad en dator än kan vara. Författaren antyder att en döende mänsklighet med tiden kan komma att bli ersatt av Artificiell Intelligens, att tekniken mer och mer

övertar all mänsklig aktivitet i världen, och att detta kan leda till att datorerna får mera att säga till om än själva människan.

"Cogito, ergo sum", menade René Decartes för 400 år sedan och definierade därmed människans identitet som självständigt tänkande människa. Denna tänkande medvetande förmåga kan aldrig övertas eller rekonstrueras i en dator. Detta är romanens kontroversiella svaghetspunkt.

Dan Browns böcker är alltid utomordentligt givande, genom att han alltid vet vad han talar om. Hans bildning är utomordentligt omfattande, han är egentligen lärare, och egentligen är alla hans romaner ren undervisning förklädda till thrillers.

Man får inte veta vad forskaren Edmond Kirschs allra sista ord eller testamenten var innan han blev skjuten på estraden, men det skulle kunna ha varit något i stil med:

"Den enda händelsen och den enda synden är ignorans. Allt ont kommer av okunskap, och i den mån religionerna ägnar sig åt förträngning av kunskap, upplysning och bildning är alla religioner vilseledande åt fanders, då kunskap är det enda riktigt heliga."

"The only sin is ignorance." – Christopher Marlowe, *Doctor Faustus*

Några minnesvärda filmer

Den 29 december fyllde Viveca Lindfors 100 år, vilket Sveriges television passade på att fira med att gräva fram hennes genombrottsfilm 1944 med Georg Rydeberg, den musikaliska melodramen "Appassionata" om en självdestruktiv pianist. Det är Georg Rydebergs film, men det starkaste intrycket ger ändå Viveca Lindfors, och denna film blev hennes entrébiljett till Hollywood, där hon med framgång gjorde karriär och viktiga roller i en rad seriösa filmer och till och med med Errol Flynn i en romantisk äventyrsfilm. Hon är en helt annan sorts aktris än Greta Garbo, Ingrid Bergman och Märta Torén, och det är som om hennes speciella personlighet hade lagt sig över hela filmen. Det är en väl komponerad historia och ett mycket intressant psykologiskt inträngande i musikens väsen, dess makt och komplikationer, dess psykiska betänkligheter och dess ibland förödande effekter, och lika mycket som av henne domineras filmen av utsökt musik av Tjajkovskij (som inleder filmen) och sedan mest Beethoven och Chopin, men över hela filmen ligger liksom ett flor av mjukt melodrama, det är inte en *noir* utan snarare en grå film, det är mest bara inomhusscener med mycket skugga, så det är som om hela filmen gick i moll, men det ger filmen dess betagande trollmakt av kärlekens innerlighet, passion och ödesdigerhet. Det är Georg Rydebergs film, han spelar pianisten som får tre års fängelse efter mordförsök på sin hustrus älskare, som inte var någon älskare, vilket leder till skilsmässa från hustrun Viveca Lindfors, som finner en annan yngre pianist, Alf Kjellin, som är en stor beundrare av den fallne pianisten. Efter dennes frigivning blir Alf Kjellin hans elev, och det går så långt som till att Rydeberg utkorar honom till sin "tronarvinge" medan Rydeberg arbetar för att göra come-back. Rydebergs rollgestaltning måste vara hans yppersta, och den är ytterst intressant. Liksom Jascha Heifetz blev beryktad för sitt konsekventa stenansikte vad han än pressades till, håller Georg Rydeberg uppe samma totala yttre oberördhet i alla lägen, medan vi alltför väl lär känna hans inre passioner. När han först kommer till Alf Kjellins bostad för att lära känna den unge pianisten har denne ett porträtt av Viveca Lindfors på sitt piano, utan att veta att hon är Rydebergs frånskilda hustru, och Rydeberg har ingen aning om att Kjellin är hans hustrus nya blivande man. Utan att förråda det minsta av de känslostormar som då måste förhärja hans inre kommenterar han bara porträttet inför Alf Kjellin med ett fullkomligt neutralt konstaterande av att hon är "en mycket vacker kvinna", kvinnan som han senare i filmen erkänner att han varken kan leva utan eller med.

Filmerna ger en makalös inblick i en musikers inre känsloliv, kluven som han måste vara mellan konstens krav och sin egen mänsklighet, för hustruns del blir denna kluvenhet förödande för äktenskapet vilket leder till dess kris och abrupta slut, och pianisten väljer till slut att gå under i denna outhärdliga inre konflikt. Säkert måste alla musiker känna något av den.

The Wife (2017)

Den svåra uppgiften i att vara hustru till en berömd författare och göra allt hans arbete...

Det har antytts, att idén till detta intelligenta och tänkvärda drama var fallet med nobelpristagaren Harold Pinter och hans hustru Antonia Frazer, som var en mycket mer kvalificerad och kunnig författare än han. Det finns dock några skillnader, då Antonia Frazer huvudsakligen själv skrev sina noggrant källforskade och vetenskapligt vederhäftiga biografier, fick dem publicerade och universellt erkända, medan hustrun här är fullständigt självutplånande. Det är en bra historia dock, väl regisserad och framförd, och ger en intressant inblick i den svåra situationen av att vara en berömd och firad författare och medveten om att allt är lögn, och även i hur det fungerar när man skapar en kändiskult. Tempot är långsamt, men filmen blir aldrig tråkig, och alltmedan dramat utvecklar sig blir åskådaren mer än väl belönad för sitt tålmod med denna patetiskt narcissistiska författare och hans alltför tåliga hustru. När han slutligen ställer henne den ytterst relevanta frågan, varför hon alls gifte sig med honom, svarar hon helt ärligt, att hon inte har en aning, och det är just nyckeln till hela problemet. Svaret är troligen, att hon var bara en kvinna, och han var bara en man...

Captain Fantastic (2016)

Den svåra frågan hur man ställer sig till ett självmord inom familjen

De är sex barn och en ensam far. Var är modern? Hon är borta och skall inte komma tillbaka, men hon är helt med på att han skall uppfostra dem helt ensam. De har lämnat samhället och lever fritt ute i naturen, där han tränar sina barn att överleva i vildmarken och sköta sina egna liv i socialt oberoende och frihet, medan han samtidigt utbildar dem och lär dem språk med mycket bokläsning – de kan franska och tyska bland flera andra språk. De klarar sig bra fastän de lever utanför samhället, och hans svärfar lovar att få honom arresterad om han försöker komma till sin hustrus begravning med de sex barnen. Hon besöker honom i hans drömmar och kallar honom Kapten Fantastic medan hon fullständigt understödjer hans och hans familjs sätt att leva. Ändå är detta inte någon hippieromantik utan snarare ett högeligen existentialistiskt experiment, då de håller Noam Chomsky som sin guru. Viggo Mortensen gör en utomordentlig roll som fadern, men även alla de andra gör heder åt sina roller, särskilt barnen och Frank Langella som morfadern, som spelar en väsentlig roll. Framför allt är detta en bedårande vacker film inspelad i alla de vackraste landskapen i Washington och New Mexico, och gradvis utkristalliserar sig berättelsen till ett begravningsdrama. Det förekommer mycket filosofi här också, då den avlidna var buddhist med mycket bestämda åsikter, vilket får konsekvenser. Musiken är också mycket intressant, då deras favoritmusik faktiskt är Bach, men det förekommer även andra låtar. Man kan kanske ändå slutligen kalla det hela för en modern hippiesaga, men den är mycket allvarlig och filosofisk och måste leda till betydande eftertankar och diskussioner. Den film som kommer närmast i karaktär och stämning är faktiskt Agnes Vardas "Min lycka" 50 år tidigare, som verkar som en avlägsen släkting till detta hjärtvärmande familjedrama.

Svarta ögon (Oci ciornie 1987)

En italienare överväldigas av sina upplevelser i Ryssland inför mötet med sin enda kärlek

Nikita Mikhalkov har i princip bara åstadkommit mästerverk, men den här torde vara hans vackraste film och kanske rentav en av de vackraste filmer som någonsin gjorts, då den är fullt jämförbar med Josif Kheifits film på Anton Tjechovs "Damen med hunden" 1960, då den så tydligt är inspirerad av denna film, då de med sin parallella skönhet är så övertydligt befryndade med varandra. Även här är skildringen ganska diffus i sin återgivning, då slutet på filmen i själva verket blir som en början på den eller till en ny historia vars fortsättning ingen kan ana. En passagerare på en båt går till baren för att ta någonting och möts av den

avväpnande informationen att serveringen inte öppnar förrän efter en timme, men det sitter en annan karl där, en italienare som heter Romano, och när passageraren visar sig vara ryss blir Romano utom sig av förtjusning, för han har varit i Ryssland, och de berättar för varandra sina sällsamma öden genom sina misslyckade äktenskap. Hela filmen är som besjälad av stämningen i Anton Tjechovs noveller, det är den samma melankolin, samma trötta illusionslöshet, samma sorts patetiska karaktärer som dock framställs med ömhet och värme, och samma bottenlösa djup i åskådliggörandet av ödets outrannsakliga vidunderlighet. Som Marcello Mastroiannis hustru ser vi Silvana Mangano i full mognad, medan damen som Mastroianni blir kär i, Elena Safonova, verkligen är sagolikt obeskrivlig i sin älskvärdhet. Sceneriet är idylliskt hela vägen, nästan alla är ständigt klädda i skinande vitt, det hela utspelar sig 1903 och 1911, och hela den paradisiska ljuvligheten i den förlorade epoken före världskrigen återges i oupphörligt betagande skönhet, till vilket musiken av Francis Lai är perfekt som ackompanjemang. Kort sagt, detta är en film att njuta av mer än en gång om inte för alltid.

Slaget om England (The Battle of Britain, 1969)

Blod, svett och tårar och allt det där.

Efter att ha sett den här filmen när den var ny för 50 år sedan har jag alltid hoppats få se den igen i synnerhet för en scens skull, som jag tålmodigt väntade på i två timmar tills den äntligen kom. Det är den sista luftstriden, när plötsligt allt dånet från kriget tystnar, kulsprutorna, bomberna, de exploderande flygplanen, det fasansfulla oväsendet från kriget, när allt tonar bort och försvinner, och allt man får höra är den grandios virtuosa finalmusiken av Ron Goodwin, som uttrycker mer av krigets sanna väsen och dess fulla ohygglighet än alla flygplansstriderna sammantagna... det är helt enkelt den fulländade illustrationen till krigets absoluta outhärdlighet, och det är troligen Ron Goodwins mest betydande musik. Det kunde skrivas volymer om filmens alla övriga förtjänster, där alla den tidens främsta brittiska aktörer paraderar i framstående roller, med Christopher Plummer i täten i sina pinsamma argument med sin hustru och hennes sorgfälliga lakoniska kommentar till resultatet. Det förekommer många sådana oförglömligt träffande scener, som scenen i London med kyrkan som skyddsrum, och de tokroliga scenerna med de polska piloterna som hjälpte till i kriget på sitt eget sätt, och så vidare; men slutscenen, som jag aldrig kunde glömma, var det minsann värt att få vänta på i 50 år, även genom hela den traumatiska återupplevelsen av denna apokalyptiska mardröm av det hemskaste av alla krig.

Jagad (The Last Wagon, 1956)

Ohyggliga överlevnadsstrapatser under den brännande solen i Arizona med apacher på krigsstigen

De främsta förtjänsterna med denna klassiska western, som rankas bland de främsta någonsin, är det bedövande storslagna fotot bland Arizonas bergsökna samt Richard Widmarks rollgestaltning. Historien är också suverän, dialogen är ständigt lysande och tänkvärd och späckad med intressanta vändningar och argument, där det kanske mest väsentliga rör den vita rasismen mot Amerikas indianer. Richard Widmark är inte själv någon indian, fastän han går under namnet Comanche Todd, men när hans far gick bort när han var åtta år så tog comancherna hand om honom och uppfostrade honom som om han var en av dem och en indian, utan några som helst rasproblem. Därigenom utvecklas han till en intressant personlighet med ett ben i vardera lägret som född vit men begåvad med en indians mentalitet. Historien handlar om en kris som en karavan råkar ut för när den färdas genom apachernas land mot Tucson, där alla blir massakrerade utom några ungdomar, medan Richard Widmark, dömd som mördare till att hängas, försöker rädda dem från vidare massakrer. Det är en ganska hårdkokt belysning av problemen med apacherna 1873, oddsen och svårigheterna är överväldigande emot dem, men på något sätt klarar sig det mänskliga igenom prövningarna medan det omänskliga försvinner på vägen. Den visuella storslagenheten och briljansen i denna

film är något alldeles enastående, det är få filmer som har något liknande att uppvisa, medan Widmarks karaktär som kombinerad martyr, hämnare, överlevare och misshandlat offer för ödet genom sin hänsynslösa rättframhet och hederlighet gör denna westernfilm till en av de allra bästa.

Hovnarren (Danny Kaye, 1955)

Skräcken för den blå blomman och dvärgarnas triumf

Dvärgarna uppträder i början av filmen i dess bästa musiknummer, där Danny Kaye (liksom i den tidigare filmen "Revisorn") uppträder i flera kloner och sjunger kvartett med sig själv; men då den Svarta Råven entledigar dem då han inte har användning för dem och inte kan försörja dem försvinner de, men om man bara väntar tillräckligt länge får man uppleva deras återkomst och det med besked. Detta är inte någon satir på medeltida kostymfilmer som "Robin Hood" utan en mycket professionell och seriös film både litterärt och cinematografiskt, och de gyllene ögonblicken här är hur många som helst. Det förekommer också en del löjligheter och dumt nonsens, men man får overse med Griseldas absurda manipulationer då de faktiskt bara är tillskott till farsen – det finns ingen anledning till oro, fastän Danny Kaye, liksom i så många av sina filmer, minsann får anledning till oro genom att ständigt vara utsatt för livsfara och mordförsök genom alltför många metoder för att det skall vara uthärdligt. Glynis Johns är häpnadsväckande och imponerande vacker här, medan man aldrig får veta hur det sedan gick för Gwendolyn, kungens dotter, som står för det mesta intrigerandet. För en gångs skull får Basil Rathbone här en värdig fäktmotståndare, och den slutliga fäktningsbaletten överträffar det mesta av vad Errol Flynn och Douglas Fairbanks Jr någonsin åstadkom. Rent färgmässigt är filmen överdådig från början till slut, det är en fest för ögat hela vägen, medan priset ändå går till manuset och dialogen, som konsekvent exekveras suveränt trots långa halsbrytande repliker i förkrossande meningskomplikationer. Detta är ett av de absoluta toppnumren i den komiska filmrepertoaren.

Fallet Maurizius (L'affaire Maurizius 1954)

Rättsvisan går vilse och förlorad i en labyrinth av komplikationer som framtvingar orättsvisan, med en märklig definition av vad rättvisa är...

Detta är ett av de mest komplicerade mordfall som någonsin presenterats på film, historien är överväldigande i sin komplexitet, och vad som verkar vara en enkel och självklar inledning leder ganska snart in i en labyrinth utan utgång, där alla leds till att begå grova misstag och hamna fel, utom den enda som vet hela sanningen och som kanske är ansvarig för den, den mystiske doktor Warschauer, ett patetiskt vrak av en före detta briljant ledare för kultur, teater och bildning, hopplöst reducerad till ett patetiskt bittert ångerfullt fyllo, som inte längre bryr sig om någonting och som är den enda som vet allt om rättsfallet då han begått mened för dess skull, och det är han som presenterar sin ytterst märkliga syn på och definition av rättvisa i filmens mest berömda scen, där han förtror sig åt sin unga student (som studerar engelska för honom) i Luzern med två balleriner som glatt dansar i bakgrunden – en typisk Julien Duvivier-scen, grotesk i sitt ändå genialiska arrangemang. För att en blir till offer blir de alla offer, och fastän det till slut ändå tycks skymta något av ett hopp, så är ändå det sista intrycket av filmen bilden av herr Maurizius hopplöst förtvivalde ansikte där det försvinner i mörkret som filmens slutgiltiga signum. Detta är kanske Anton Walbrooks mest intressanta och märkliga rollframträdande, väl biträdd av den ytterst sakliga och osentimentala Charles Vanel i sin mest konsekvent objektiva roll – hans pokeransikte kan dölja vilka avgrunder som helst av ånger och bitter erfarenhet, kanske även av oacceptabla läxor, men han låter absolut ingenting därav komma ut. Eleonora Rossi Drago spelar den viktigaste kvinnliga rollen, och fastän hennes roll är liten så vänder hon upp och ner på det hela mer än en gång. Det är en förkrossande labyrinthisk odysse i den hopplöst Kafkaliknande mardrömmen av en rättsprocess byråkratiska dödsfälla, (författaren Jacob Wassermann från Wien, 1873-1934, som skrev romanen som sitt

sista verk, var själv judisk,) men Julien Duvivier kontrollerar som vanligt allting suveränt med den perfekta mästarens överlägsna men förkrossande hand.

Rampljus (Limelight 1952)

Chaplins tribut till sitt eget ursprung

Chaplins ursprung var Music Hall-världen i London vid sekelskiftet för 120 år sedan, och detta var den enda film han någonsin gjorde som berörde den världen, men den är i stället desto mera personlig och hjärtinnerlig då den kommer från det innersta djupet av hans hjärta. Resultatet är en av de vackraste och mest värtaliga filmer som någonsin gjorts, och dess mångahanda aspekter och djupa litterära värden har genomgående missats och undervärderats. Han var över 60 när han gjorde den och hade blivit utkastad från Amerika för misstankar om felaktiga politiska åsikter (under Joseph McCarthys terrorföljelser, som drabbade många omistliga och ovärderliga Hollywood-begåvningar som drevs i exil eller fick sina liv ruinerade eller förstörda genom svartlistning), men det förekommer ingen bitterhet i filmen, bara en bottenlöst djup melankoli, som även kommer till uttryck i musiken han skrev för filmen. Det förekommer även ett flertal bedårande balettavsnitt, och Claire Bloom gör en debut som saknar motstycke i bedårande ljuvlighet – hennes karriär fortsatte sedan i samma strålande riktning. Detta är det definitiva professionella cineastiska mästerverket av mognad och poesi, och man kan se filmen hur många gånger som helst och aldrig tröttna på den, då man alltid måste upptäcka nya detaljer i den av rent guld. Chaplin var en av filmhistoriens största konstnärer, och detta mästerverk är pärlan i kronan av hans livsverk.

Rampfeber (Stage Fright 1950)

Historien om en blodig klänning som lever sitt eget liv efter att ha blivit förstörd

Den lilla pojken som ingenting förstår när han troskyldigt bär fram en docka med en fläck framtill mot en berömd aktris på scenen är det oförglömliga sanningens ögonblick som allting här leder upp till, medan det efteråt bara återstår en mycket konventionell uppnystning av mysteriet och en uppgörelse om sanningen i detta komplicerade mordfall. Det är något av en parentes i Hitchcocks omfattande produktion, eller så betraktas filmen allmänt åtminstone, då den inte är amerikansk utan ett av hans tillfälliga återbesök i England medan han mest arbetade i Hollywood, och alla skådespelarna är brittiska utom Jane Wyman, som gör den främsta rollprestationen. Intrigen är komplicerad, det handlar om teatern och skådespeleri, om dubbla roller och deras genomföring, där dubbelspel kombineras med dubblade roller, lögner, förställning och dimridåer, falska förespeglningar och bedrägerier, som alltsammans leder till ett mord som har begåtts innan filmen börjar – man ser bara vaga konturer av en död kropp och aldrig mer något av den människan, och man får aldrig ens veta den mördades namn. Marlene Dietrich är magnifikt praktfull i en roll, där Hitchcock ger henne fria tyglar att helt och hållet få spela sig själv som primadonna, och hennes mest fascinerande scen är kanske under ett av hennes scenframträdanden med kameran ute till höger om scenen som får med alla attiraljerna, repen, kulisserna och maskineriet med all teknisk bråte, i vilken ansamling av rekvisita hon nästan försvinner, vilket mycket påminner om teaterscenerna i den nästan 20 år tidigare filmen "Murder!" med Herbert Marshall, där Hitchcock också förlägger finalen till teaterscenen. Det är en ovanlig roll för Richard Todd här, men han gör det bästa av saken och är tillräckligt övertygande, medan Michael Wilding spelar den romantiske gentlemannen. Sedan har vi Alastair Sim i kanske den viktigaste birollen samt Dame Sybil Thorndike lika praktfullt trogen sin rollgestalt som alltid. Men framför allt är regin imponerande i sin värtaliga skicklighet, endast Hitchcock kunde göra det så bra, och kort sagt är allting i denna film helt enkelt perfekt.

Revisorn (The Inspector General, 1949)

Det är inte mycket kvar av Nikolaj Gogols originalpjäs här, men ändå något: En helt ärlig och oskyldig man blottlägger av misstag den etablerade korrruptionen i ett helt samhälle i en humoristisk satir, som till och med tsaren kunde uppskatta för 150 år sedan, som filmen arrangerar till en uppsluppen och övermåttan rolig komedi, där den roligaste scenen väl är när Danny Kaye efter outhärdliga svältumbäranden under ett antal dagar äntligen får tillgång till någon sorts middag. Danny Kaye är ässet i filmen där han får briljera med alla sina talanger i virtuosa bravurnummer, medan Walter Slezak assisterar honom som en zigenarbedragare som skamlöst utnyttjar Danny Kaye för sina egna syften i ständigt smutsiga spel, medan Elsa Lanchester bidrar till komedin som värdshusvärdinnan som ser Danny Kaye som en idealisk möjlighet till att rymma fältet. Det är också delvis en musikal, där i det bästa musiknumret Danny Kaye sjunger en kvartett med sig själv, medan det mest praktfulla numret är den omfattande zigenarsången och -dansen mot slutet. Filmen är en fest för ögat hela vägen och en glad fest, som trots sitt fjärmande från Nikolaj Gogol ändå får ett ganska logiskt och lyckligt slut, då filmen fortsätter där Gogols pjäs slutar och följer upp den verkliga revisorns hanterande av situationen. Fastän det här är en tidig Danny Kaye-film är den ändå en av hans allra bästa.

Några milstenar, januari 2021

1	Xavier Cugat, "the rumba king" 100 år.
5	Robert Duvall 90 år. Diane Keaton 75 år.
9	Susannah York 80 år.
14	Faye Dunaway 80 år.
15	Assuandammen fyller 50 år.
19	Patricia Highsmith 100 år.
21	Placido Domingo 80 år.
31	Mario Lanza 100 år.

Göteborg den 31 december 2020

Gott Nytt År!